

Tidlige kulturelle uttrykk og offentlige samtaler

Hovedspørsmål: Hvordan reagerte den norske offentligheten på 22. juli?

Den tidlige kulturelle og politiske responsen på terrorangrepene støttet opp under samholdet i befolkningen. Etter at mange først mistenkte muslimske terrorister for å stå bak terrorhandlingene, og innvandrerbefolkningen opplevde økt fremmedfrykt og rasisme i timene før gjerningsmannens etniske identitet ble kjent, var ønsket om og behovet for samhold sterkt.

Gjennom minneseremonier, opprettelse av spontane minnesteder, taler, musikk, poesi og andre offentlige ytringer ga befolkningen og myndighetene uttrykk for sorg over ofrene, medfølelse med berørte, sinne og forskrekkelse over terroristen, takknemlighet rettet mot dem som bidro i redningsarbeidet, og – ikke minst – et ønske om å hegne om det flerkulturelle samfunnet terroristen hadde villet ødelegge.

Den tidlige responsen var særlig preget av musikk, poesi og essays forfattet av skjønnlitterære forfattere. Særlig musikken og de tidlige diktene hadde en samlende funksjon. Nordahl Griegs «Til Ungdommen», Lillebjørn Nielsens «Barn av regnbuen» og Ole Paus'/Maria Menas «Mitt lille land» vil for alltid være forbundet med terrorhendelsene, på samme måte som Karpe Diems (senere bare Karpe) låter og Frode Gryttens dikt «Etter 22. juli». I essays søkte skjønnlitterære forfattere i stor grad å skape mening av angrepene og den offentlige og private reaksjonen på disse. Mange ble samlet i *Respons 22/7*. Karl Ove Knausgårds «Avstanden midt iblant oss» ble straks en fellesreferanse.

Samhold og demokrati ble også styrende for den politiske diskursen. Dette er særlig synlig i talene til Jens Stoltenberg. Kjærlighetsfokuset er senere kritisert for å ha hemmet tilstrekkelig fokus på terroristens ideologi og innvandringsfiendtlige tankegods.

Både samholdet og kjærlighetsfokuset fikk oppmerksomhet i internasjonale medier. Det gjorde også straffesaken ([lenke til rettsprosessene](#)). Viljen til å ivareta også terroristens rettssikkerhet – fordi det innebar ivaretagelsen av en av verdiene han hadde angrepet – fikk imidlertid bred oppslutning i den norske befolkningen. Spørsmålet om gjerningsmannens tilregnelighet splittet opinionen og synliggjorde ulike syn i befolkningen. Mens den første sakkyndige rapporten konkluderte med at han var utilregnelig, konkluderte den andre med at han var tilregnelig. For mange dreide spørsmålet om tilregnelighet seg om hvorvidt det var mulig å gjennomføre de grusomme handlingene og samtidig være tilregnelig. For andre handlet tilregnelighetsspørsmålet om muligheten til å se angrepene som uttrykk for høyre-radikal terrorisme (og ikke «gal manns verk»).

Tematekst